

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติที่คนไทยทุกคนจำเป็นต้องเรียนรู้ และทำความเข้าใจเพื่อให้สามารถใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารได้อย่างถูกต้อง คนไทยไม่เพียงแต่ใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสารเท่านั้น แต่ยังใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้และประกอบอาชีพอีกด้วย ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และ สายใจ อินทร์พรชัย (2536) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาษาไทยว่า ภาษานับเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรม การที่คนไทยในปัจจุบันยังสามารถคงความเป็นไทยมีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทย หรือที่เรียกว่าวัฒนธรรมไทยนั้นก็เพราะเรามีภาษาเป็นเครื่องถ่ายทอดนั่นเอง ดังนั้นการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านภาษาไทยให้แก่คนรุ่นหลัง จึงเป็นหน้าที่อันสำคัญที่คนในรุ่นปัจจุบันจำเป็นต้องปฏิบัติสืบเนื่องกันไป

แผนการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2535 ได้ให้ความสำคัญแก่ภาษาไทย และกำหนดนโยบายข้อที่ 10 โดยระบุว่า “ส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับรวมทั้งประชาชนทั่วไป มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เพื่อการสื่อสาร เพื่อสร้างสรรค์และพัฒนาความคิดองค์ความรู้ และเพื่อธำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ” มีแนวทางในการจัดการศึกษา โดยจัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรทุกระดับ ให้ความสำคัญแก่ภาษาไทยและให้มีการวิจัยพัฒนานวัตกรรม ตลอดจนเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาไทย (สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2535)

กรมสามัญศึกษา (2538) ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยในระดับกลุ่ม โรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อเป็นศูนย์ส่งเสริมพัฒนาครู ผลิตสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน และส่งเสริมกิจกรรมเพื่อภาษาไทย นอกจากนี้ยังมีการสรรหาครูแม่แบบภาษาไทยและจัดสัมมนา

เพื่อเป็นแกนนำ ในการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูรวมทั้ง ส่งเสริมเครือข่ายการนิเทศภาษาไทย

ส่วนในด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีการปรับปรุงให้ กระชับรัด ชัดเจน โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดผลการเรียนรู้ใน 4 ประการ คือ ความรู้ ทักษะ เจตคติ และกระบวนการ โดยกำหนดให้วิชาภาษาไทยเป็นวิชาบังคับที่นักเรียนทุกคนจะต้องเรียนและต้อง ผ่านเกณฑ์การประเมินผล จึงสามารถจบหลักสูตรได้ ผู้ที่จบหลักสูตรวิชาภาษาไทยจะมีคุณ ลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักภาษาและสามารถใช้ภาษาได้ถูกต้อง เหมาะสมกับวัย ฟังและอ่านได้อย่างมีวิจารณญาณ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีนิสัยรัก การอ่าน การเขียน และมีรสนิยมในการเลือกอ่านหนังสือ เห็นความสำคัญของภาษาไทยในฐานะ เป็นเครื่องมือสื่อสารของคนในชาติ และเป็นปัจจัยในการสร้างเสริมเอกภาพของชาติ เห็นคุณค่า ของวรรณคดี และงานประพันธ์ที่ใช้ภาษาอย่างมีรสนิยม ในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมของชาติ และ สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม (กรมวิชาการ, 2535)

ดังนั้นโรงเรียนซึ่งเป็นสถาบันที่สำคัญในการผลิตคนให้มีคุณภาพ มีบทบาทต่อการนำ หลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลในการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตาม จุดหมายของหลักสูตรดังกล่าว ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน ตลอดจนบุคลากรที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีความรู้ความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดีและนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว นักเรียนซึ่งเป็นผลผลิตของการศึกษา ก็ย่อมได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพตามไปด้วย

จากการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำแนกตามเขต การศึกษา ปีการศึกษา 2533 (สงวน ลักษณะ, 2537) พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 9 ต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ โดยเฉพาะวิชาภาษาไทย ต่ำกว่าเขตการศึกษาอื่น ๆ และจากผลการประเมินคุณภาพการศึกษารั้งล่าสุดคือ การประเมิน คุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2536 (กรมวิชาการ, 2537) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาไทยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสกลนครต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศ

อนึ่ง จังหวัดสกลนครเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองอพยพมาจากตอนกลางของประเทศสาธารณรัฐ

ประชากรปไตยประชาชนลาว ประกอบด้วยคนหลายเผ่า ได้แก่ ชื้อ ภูไท (ผู้ไท) กะเลิง ไช้ ไย้อ และกะตอก หรือ สก ประชากรกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแตกต่างกันเป็นเอกลักษณ์ของตนเองโดยเฉพาะภาษาพูด ด้วยเหตุนี้จังหวัดสกลนครจึงมีภาษาถิ่นใช้อย่างหลากหลาย สภาพเหล่านี้อาจจะมีผลต่อการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ประกอบกับการศึกษาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร ยังไม่มีผู้ใดศึกษาในเรื่องนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึง สภาพและปัญหาในการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยศึกษาในด้าน การบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ผลของการวิจัยจะทำให้ทราบถึง สภาพที่เป็นจริงและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร
2. เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร ปีการศึกษา 2538 จำนวน 42 โรงเรียน (ไม่รวมโรงเรียนมัธยมสาขา)

2. การศึกษาสภาพและปัญหา เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษา
ตอนต้น ผู้วิจัยศึกษาโดยใช้จากกรอบแนวคิดของ ชำรง บัวศรี (2532) วิชัย วงษ์ใหญ่ (2535) และ
สงัด อุทรานันท์ (2532) ซึ่งประกอบด้วย

- 2.1 การบริหารและบริการหลักสูตร
 - 2.1.1 การวางแผนการใช้หลักสูตร
 - 2.1.2 การเตรียมบุคลากร
 - 2.1.3 การจัดครูเข้าสอน
 - 2.1.4 การจัดตารางสอน
 - 2.1.5 การเตรียมเอกสารและสื่อการเรียนการสอน
 - 2.1.6 การเตรียมอาคารสถานที่
 - 2.1.7 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร
- 2.2 การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร
 - 2.2.1 การปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น
 - 2.2.2 การจัดการเรียนการสอน
 - 2.2.3 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
 - 2.2.4 การจัดสอนซ่อมเสริม
- 2.3 การนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร
 - 2.3.1 การนิเทศติดตามผลการใช้หลักสูตร
 - 2.3.2 การประเมินผลการใช้หลักสูตร

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

สภาพการใช้หลักสูตร หมายถึง ลักษณะการปฏิบัติจริงในการนำหลักสูตรไปใช้ใน
ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร การดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร การนิเทศติดตาม
และประเมินผลการใช้หลักสูตร

ปัญหาการใช้หลักสูตร หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจริงและเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติในการนำหลักสูตรไปใช้ในด้านการบริหารและบริการหลักสูตรการดำเนินการเรียนการสอนตามหลักสูตร และการนิเทศติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร

หลักสูตรวิชาภาษาไทย หมายถึง หลักสูตรวิชาภาษาไทยใน กลุ่มวิชาภาษาตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนครที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ หมายถึง ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยครูใหญ่ ฝ่ายวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร

หัวหน้าหมวด หมายถึง ครูผู้สอนผู้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร

ครูผู้สอน หมายถึง ครูผู้ทำหน้าที่ปฏิบัติการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสกลนคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นำไปใช้ในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. ผลของการวิจัย จะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น นำไปใช้ในการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น